

Ks. Józef Stala*

UPJPII w Krakowie Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie

AKTUALNE MOŻLIWOŚCI KSZTAŁCENIA POLSKICH STUDENTÓW ZA GRANICĄ W KONTEKŚCIE 25. ROCZNICY POWOŁANIA PROGRAMU „ERASMUS”

Słowa klucze:

program „Erasmus”, międzynarodowe kształcenie, polscy studenci

Treść:

- I. Wyzwania i szanse kulturowo-edukacyjne jednoczącej się Europy
- II. Młodzież w Polsce w kontekście Unii Europejskiej – zarys statystyczny
- III. Oferta edukacyjna w ramach programów europejskich

Współcześni młodzi ludzie spotykają się z różnymi problemami wynikającymi w dużym stopniu ze zmniejszonych nakładów na edukację i szkolnictwo wyższe. Jednak równocześnie trzeba zauważyć, iż posiadają znacznie większe możliwości kształcenia poza granicami Polski niż ich rówieśnicy 25 lat temu. Stąd w związku z obchodami w 2012 roku 25-lecia istnienia programu Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE) obejmującego edukacyjne programy Unii Europejskiej (również program „Erasmus”), studia za granicą, międzynarodowe wymiany i szkolenia oraz staże i wolontariat, warto zwrócić uwagę na młodych ludzi nazywanych również „pokoleniem Erasmusa”, którzy uczestniczyli w tym programie. Należy podkreślić, iż wzrasta mobilność młodych Europejczyków, w tym Polaków, a coraz więcej z nich studiuje lub pracuje w innym kraju Unii Europejskiej¹. Dlatego wydaje się słusz-

---

* Ks. Józef Stala, prof. nauk teologicznych (katechetyka), prof. nadzwyczajny UPJPII z tytułem naukowym. Prodziekan do spraw nauki, rozwoju i współpracy zagranicznej oraz kierownik katedry nauk pedagogiczno-katechetycznych na Wydziale Teologicznym Sekcja w Tarnowie Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Wykładowca katechetyki i kierownik pedagogizacji w tymże wydziale. Autor i redaktor wielu publikacji z zakresu katechetyki, pedagogiki i edukacji, a szczególnie katechezy rodzinnej, nauk o rodzinie, edukacji religijnej i wychowania. Współredaktor i współautor podręczników do nauczania religii.

¹ Por. <http://ec.europa.eu/youth> (dostęp 12.04.2013).

ne – zwłaszcza w związku z 25 latami funkcjonowania programu Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji – podjęcie w niniejszym artykule aktualnych możliwości kształcenia polskich studentów, ze szczególnym zwróceniem uwagi, iż to jedno z podstawowych praw człowieka. Najpierw zostaną przedstawione wybrane wyzwania oraz szanse kulturowe i edukacyjnej jednoczącej się Europy. Następnie zostanie zaprezentowany zarys statystyczny dotyczący młodzieży w Polsce w kontekście Unii Europejskiej. Z kolei zostanie ukazana oferta edukacyjna prezentowana w ramach programów europejskich.

I. WYZWANIA I SZANSE KULTUROWO-EDUKACYJNE JEDNOCZĄCEJ SIĘ EUROPY

Ojciec Święty Jan Paweł II wielokrotnie wypowiadał się na temat łączącej się Europy, wskazując na jej fundamenty, dziedzictwo² oraz wynikające z tego korzyści, wyzwania i zagrożenia. W adhortacji apostolskiej *Ecclesia in Europa* między innymi podkreślał: „Zainteresowanie, jakim Kościół darzy Europę, rodzi się z samej jego natury i posłannictwa. W ciągu wieków bowiem Kościół związał się bardzo ściśle z naszym kontynentem, a duchowe oblicze Europy kształtowało się dzięki wysiłkowi wielkich misjonarzy, świadectwu świętych i męczenników oraz wytrwałej pracy mnichów, zakonników i duszpasterzy. Z biblijnej koncepcji człowieka Europa wzięła to, co najlepsze w jej humanistycznej kulturze, czerpała inspirację dla swej twórczości intelektualnej i artystycznej, wypracowała normy prawne, ucząc zwłaszcza szacunku dla godności osoby ludzkiej, która jest źródłem niezby-

---

² „Chrześcijaństwo bowiem nadało kształt Europie, zaszczipiając w niej pewne podstawowe wartości. Także współczesna Europa, która dała światu ideał demokracji i prawa człowieka, czerpie swe wartości z dziedzictwa chrześcijańskiego. Bardziej niż jako miejsce geograficzne można ją określić jako pojęcie w głównej mierze kulturowe i historyczne, które znamionuje rzeczywistość zrodzoną jako kontynent również dzięki jednoczącej sile chrześcijaństwa, które zdołało zintegrować między sobą różne ludy i kultury, i jest ściśle związane z całą kulturą europejską (...). W procesie przekształceń, jakie się dokonują, Europa powołana jest przede wszystkim do tego, by odnalazła swą prawdziwą tożsamość. Choć bowiem powstała ona jako rzeczywistość bardzo niejednorodna, musi wypracować nowy wzorzec jedności w różnorodności, wspólnoty narodów pojednanych, otwartej na inne kontynenty i włączonej w aktualny proces globalizacji. Aby nadać nowy rozmach własnej historii, musi ona uznać i odzyskać z twórczą wiernością te podstawowe wartości, w których zdobycie chrześcijaństwo wniosło decydujący wkład, a które można streścić jako głoszenie transcendentnej godności osoby ludzkiej, wartości rozumu, wolności, demokracji, państwa prawa i rozdziału między polityką a religią. Unia Europejska wciąż się poszerza. Do uczestniczenia w niej w bliższym lub dalszym terminie powołane są wszystkie narody podzielające jej podstawowe dziedzictwo. Należy sobie życzyć, aby to rozszerzanie dokonywało się z poszanowaniem wszystkich, by doceniane były szczególne właściwości historyczne i kulturowe, tożsamość narodowa i bogactwo wkładu, jaki mogą wnieść nowi członkowie, oraz by w sposób dojrzały realizowane były zasady pomocniczości i solidarności. Jest rzeczą niezwykle ważną, by w procesie integracji kontynentu wziąć pod uwagę, że jedność nie będzie trwała, jeśli zostanie sprowadzona jedynie do wymiaru geograficznego i ekonomicznego; że musi ona polegać przede wszystkim na harmonii wartości, które winny się wyrażać w prawie i w życiu” (Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska „Ecclesia in Europa”*, nr 108-110).

walnych praw. W ten sposób Kościół, jako depozytariusz Ewangelii, przyczynił się do rozpowszechnienia i umocnienia tych wartości, które nadały europejskiej kulturze walor uniwersalny. Pamiętając o tym wszystkim, dzisiejszy Kościół, uświadamiając sobie na nowo swą odpowiedzialność, dostrzega pilną potrzebę zatroszczenia się, by nie zostało roztrwonione to cenne dziedzictwo, oraz pomocy Europie w jej budowaniu, ożywiając chrześcijańskie korzenie, z których wyrosła³.

Kolejnym wyzwaniem stojącym przed jednoczącą się Europą jest zjawisko migracji, przemieszczania się ludzi w poszukiwaniu edukacji, miejsca pracy. Wymaga to również podjęcia odpowiednich działań i szukania właściwych rozwiązań pomocy człowiekowi i rodzinie. Zauważał to i uczulał na pomoc migrującemu człowiekowi papież Jan Paweł II: „Wśród wyzwań, jakie stają dziś przed służbą Ewangelii nadziei, trzeba wymienić nabierające coraz większych rozmiarów zjawisko imigracji, które domaga się od Kościoła zdolności przyjęcia każdego człowieka, niezależnie od tego, do jakiego ludu czy narodu należy. Pobudza ono także całe społeczeństwo europejskie i jego instytucje do szukania sprawiedliwego porządku i sposobów współistnienia respektujących wszystkich, jak też praworządności w procesie możliwej integracji. Biorąc pod uwagę, że nędza, niedorozwój czy również brak pełnej wolności, niestety, wciąż jeszcze znamienne dla licznych krajów, należą do przyczyn, które skłaniają wielu do opuszczenia własnej ziemi, potrzeba odważnego zaangażowania ze strony wszystkich dla urzeczywistnienia bardziej sprawiedliwego międzynarodowego porządku ekonomicznego, który byłby w stanie promować autentyczny rozwój wszystkich ludów i wszystkich krajów. W obliczu zjawiska migracji pojawia się problem zdolności Europy do wypracowania form roztropnego przyjmowania i gościnności. Wymaga tego wizja «uniwersalistyczna» dobra wspólnego; trzeba dalej sięgnąć spojrzeniem, by objąć nim potrzeby całej rodziny ludzkiej. Samo zjawisko globalizacji wymaga otwarcia i współuczestnictwa, aby nie stało się źródłem wykluczania i spychania na margines, ale raczej solidarnego udziału wszystkich w produkcji i wymianie dóbr⁴.

II. MŁODZIEŻ W POLSCE W KONTEKŚCIE UNII EUROPEJSKIEJ – ZARYS STATYSTYCZNY

W 2007 roku w 27 państwach członkowskich Unii Europejskiej mieszkało i żyło około 174,6 mln młodych ludzi poniżej 30. roku życia. Jednak w ostatnich latach odnotowuje się spadek liczby urodzeń⁵. W 1985 roku

³ Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska „Ecclesia in Europa”*, nr 25.

⁴ Tamże, nr 100-101.

⁵ Zwracał na to wielokrotnie uwagę Ojciec Święty Jan Paweł II: „Starzenie się i zmniejszanie liczby ludności, które obserwuje się w różnych krajach Europy, musi budzić zaniepokojenie; spadek liczby urodzeń jest bowiem symptomem niezbyt optymistycznego stosunku do własnej przyszłości; jest wyraźnym przejawem braku nadziei, jest znakiem «kultury

w grupie wiekowej 0-9 żyło 61,9 mln dzieci (w 2007 roku: 51,2 mln), w grupie wiekowej 10-19 żyło 70,5 mln młodzieży (w 2007 roku: 57,3 mln) oraz w grupie wiekowej 20-29 żyło 71,7 mln młodych dorosłych (w 2007 roku: 66 mln). W Europie liczba osób w wieku poniżej 30 lat od 1985 roku nieustannie się zmniejsza i w 2006 roku było ich około 35% (w krajach środkowej i wschodniej Europy wskaźnik ten osiągał 38%). Odsetek ludzi młodych będących cudzoziemcami w wieku poniżej 15 lat wynosi około 5% całkowitej populacji osób w tym wieku (jednak w Niemczech, Hiszpanii i Austrii wynosi ponad 8%, a w Luxemburgu aż 48%)⁶.

Należy zauważyć, iż w większości państw Unii Europejskiej odsetek uczniów i studentów w całej populacji wynosi 15-25% (w Islandii ponad 25%). Nadto odsetek ludzi młodych w wieku 3-19 lat uczących się na różnych poziomach edukacji w Unii Europejskiej przekracza 90% (w Belgii, Estonii i Francji przewyższa 95%)⁷. W 2006 roku w Unii Europejskiej studiowało około 19 mln studentów, co stanowi około 17% wszystkich osób uczących się (w 2002 roku 15,6%). Natomiast w latach 1998-2006 w Unii Europejskiej liczba studentów wzrosła o około 25% i obecnie wynosi 18,5 mln studentów. Jednak w większości państw Europy Zachodniej i w niektórych krajach skandynawskich wzrost liczby studentów był niewielki. W krajach Unii Europejskiej około jedną trzecią osób w wieku 20-22 lata stanowią studenci, jednocześnie w większości krajów Unii Europejskiej kształcą się więcej kobiet niż mężczyzn (w 2006 roku na 100 studiujących mężczyzn przypadło średnio 123 kobiety. Największa różnica jest w krajach skandynawskich: na 100 studiujących mężczyzn przypada 150 kobiet)⁸. Trzeba również zauważyć, iż w Unii Europejskiej w 2006 roku około 2,6% (2,1% w 2002 roku) studiującej młodzieży przynajmniej przez rok kształciło się w innym państwie europejskim – w Polsce poniżej 2%⁹.

W całej Unii Europejskiej studiuje około 18,5 mln osób, z tego w Polsce 11,51% (Wielka Brytania – 12,13%, Niemcy – 12,11%, Francja – 11,30%, Włochy – 10,65%, Hiszpania – 9,24%, Rumunia – 5,54%, pozostałe kraje – 27,52%). Na dzień 1 października 2008 roku w Polsce funkcjonowało 456 uczelni wyższych, z tego 131 uczelni publicznych oraz 325 uczelni niepublicznych. Wszystkich studentów było prawie 2 mln (1,93 mln), z czego 34% (0,66 mln) studiowało w uczelniach niepublicznych¹⁰. W ciągu dwudziestu lat po przełomie liczba studentów wzrosła prawie pięć razy (z około 400 tys. do 2 mln), jednak liczba nauczycieli akademickich wzrosła

---

śmierci» przenikającej dzisiejsze społeczeństwo” (Jan Paweł II, *Adhortacja apostołska „Ecclesia in Europa”*, nr 95).

⁶ Por. Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego (EACEA), *Kluczowe dane o edukacji w Europie 2009*, Warszawa 2010, s. 27-33.

⁷ Por. tamże, s. 91-92.

⁸ Por. tamże, s. 107-114.

⁹ Por. tamże, s. 119-120.

¹⁰ Por. *Spółeczeństwo w drodze do wiedzy. Raport o stanie edukacji 2010*, red. M. Federowicz, M. Sitek, Warszawa 2011, s. 68-69.

tylko o 60%. W roku akademickim 2008/2009 w szkolnictwie wyższym było zatrudnionych około 98,5 tys. osób (chodzi o etaty), w tym około 62 tys. osób deklarujących pierwszy etat – z tego około 61 tys. w uczelniach publicznych, a tylko 1 tys. w uczelniach niepublicznych. Natomiast struktura stanowisk wygląda następująco: 22% – profesorowie, 50% – adiunkci (w tym 2870 doktorów habilitowanych), 11% – asystenci i 17% – pracownicy dydaktyczni. Na dzień 1 października 2008 roku w uczelniach wyższych w Polsce studenci studiowali na następujących kierunkach: 23% – ekonomiczne i administracyjne, 14% – społeczne, 12% – pedagogiczne, 9% – humanistyczne, 7% – inżyniersko-techniczne, 6% – medyczne, 5% – informacyjne, 4% – usługi dla ludności, 3% – prawne, 1% – ochrona środowiska, 16% – pozostałe kierunki¹¹.

Niestety w Polsce wykształcenie osiągnięte przez dzieci jest nadal zależne od wykształcenia ich rodziców¹². Oznacza to, że gdy przynajmniej jedno z rodziców skończyło studia wyższe, to szanse uzyskania wykształcenia wyższego przez ich dzieci wynosi 73%, natomiast te szanse maleją, gdy rodzice nie posiadają wykształcenia wyższego. Nadto zauważalny jest wyższy stopień i jakość zdawania egzaminów w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych przez ich dzieci¹³.

III. OFERTA EDUKACYJNA W RAMACH PROGRAMÓW EUROPEJSKICH

Papież Jan Paweł II wskazywał na potrzebę jednoczenia krajów Europy i przekraczania barier historycznych, kulturowych, gospodarczych i edukacyjnych. Jednym z ważnych elementów sprzyjających temu procesowi było według niego prawidłowe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych dających równe szanse wszystkim mieszkańcom Unii Europejskiej: „W dążeniu do ukształtowania nowego oblicza kontynentu z wielu względów decydującą rolę pełnią instytucje międzynarodowe związane z terytorium Europy i głównie na nim działające, które przez swój wkład naznaczyły historyczny

¹¹ Por. tamże, s. 72-74.

¹² Por. E. Osewska, *Możliwości i ograniczenia polityki rodzinnej w krajach Unii Europejskiej*, w: *Rodzina jako środowisko rozwoju człowieka*, red. W. Piotrowski, Tarnów 2004, s. 89-119; J. Stala, E. Osewska, *Anders erziehen in Polen. Der Erziehungs- und Bildungsbegriff im Kontext eines sich ständig verändernden Europas des XXI. Jahrhunderts*, Tarnów 2009; J. Stala, *Lasst uns voller Hoffnung vorwärts gehen. Pädagogisch-katechetische Aspekte, wie der Christ die Zeichen der Zeit in der gegenwärtigen Welt aufnimmt*, „Roczniki Liturgiczne” 1(56) (2009), s. 435-447; tenże, *Familie und Schule: Zwei Erziehungsumfelder und Ihre Rolle im Rahmen der Erziehung*, „Roczniki Teologiczne” 55(2008), vol. 8, s. 101-112; tenże, *Die Erzieherischen Umfelder und Ihre Rolle im Rahmen der Erziehungsaufgaben*, „Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego” 27(2007), s. 375-383; tenże, *Die Familie als Erziehungsgemeinschaft in der Perspektive des Familienkatechumenats*, „Vox Patrum” 27(2007), vol. 50-51, s. 487-496; A. Skreczko, *Jan Paweł wychowawcą młodzieży*, „Episteme” 105(2012), s. 157-175.

¹³ Por. *Spółczesność w drodze do wiedzy. Raport o stanie edukacji 2010*, dz. cyt., s. 201.

bieg wydarzeń, bez angażowania się w działanie o charakterze militarnym [...]. Wreszcie Unia Europejska ze swym Parlamentem, Radą Ministrów i Komisją proponuje model integracji, który stopniowo się doskonali, z perspektywą, by w przyszłości doszło do przyjęcia wspólnej karty konstytucyjnej. Instytucja ta ma na celu realizację ściślejszej jedności politycznej, gospodarczej i monetarnej państw członkowskich, zarówno obecnych, jak i tych, które w jej skład wejdą. Wspomniane instytucje europejskie w swej różnorodności i dzięki specyficznej tożsamości każdej z nich służą umacnianiu jedności kontynentu, a bardziej jeszcze służą człowiekowi”¹⁴.

Wezwanie Ojca Świętego Jana Pawła II nabiera szczególnego znaczenia w kontekście troski o poziom i jakość wykształcenia mieszkańców Europy. Wprawdzie podnoszenie jakości kształcenia oraz szkolenie zawodowe należą do priorytetów strategii oraz działań Unii Europejskiej w obszarze edukacji¹⁵, jednak konieczna jest weryfikacja jakości kształcenia uczelni wyższych zarówno w wymiarze państwowym, jak i międzypaństwowym, ponieważ według ostatnich rankingów studiów wyższych uczelnie w Polsce nadal znajdują się na bardzo odległych pozycjach. Dlatego konieczne jest podejmowanie inicjatyw pozwalających na obserwację i udział w procesie kształcenia w innych krajach Unii Europejskiej, a następnie aplikacja przykładów dobrych praktyk w Polsce. Właśnie upowszechnianie informacji o różnych inicjatywach podejmowanych w kraju oraz o dobrych praktykach edukacyjnych należą do podstawowych celów wyjazdów zagranicznych, które są organizowane w ramach programu „Uczenie się przez całe życie”¹⁶. Jeden z jego komponentów, program „Erasmus” – największy europejski program międzynarodowej współpracy między europejskimi uczelniami – w 2012 roku obchodził 25-lecie funkcjonowania. Należy podkreślić, iż w przeciągu 25 lat działalności programu prawie 3 mln Europejczyków skorzystało z możliwości odbycia części studiów za granicą¹⁷. Do udziału w programie

---

¹⁴ Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska „Ecclesia in Europa”*, nr 113.

¹⁵ Por. E. Osewska, *Edukacja religijna w szkole katolickiej w Anglii i Walii w świetle „Living and Sharing Our Faith. A National Project of Catechesis and Religious Education”*, Tarnów 2008, s. 13-16.

¹⁶ Por. C. Marinoni, *ECCE – Obserwatorium inżynierskie programów nauczania opartych na kompetencjach dla ulepszania miejsc pracy podstawą trwałej europejskiej współpracy pomiędzy uczelniami a przedsiębiorstwami w dziedzinie inżynierii*, w: *Rozwijanie współpracy pomiędzy kształceniem zawodowym, szkolnictwem wyższym i uczeniem się dorosłych w odpowiedzi na wyzwania uczenia się przez całe życie*, red. M. Polak, Warszawa 2012, s. 131.

¹⁷ Uroczystości jubileuszowe 25-lecia zostały objęte honorowym patronatem przez Panią Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a także zaangażowane zostały różnorodne podmioty (m.in. Komisja Europejska, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, instytucje publiczne, szkoły wyższe, organizacje i stowarzyszenia studenckie). W trakcie uroczystości 25-lecia programu Erasmus upowszechniano zrealizowane osiągnięcia, które są połączone z internacjonalizacją europejskiego systemu szkolnictwa wyższego, prezentowano znaczenie programu Erasmus dla rozwoju bardziej zintegrowanego społeczeństwa europejskiego, a także podniesienia konkurencyjności na rynku pracy młodych Europejczyków. Próbowano również stworzyć możliwości do wymiany doświadczeń zarówno pomiędzy uczelniami, jak

„Erasmus” uprawnia uczelnie „Kartę Uczelni Erasmusa”, którą nadaje Komisja Europejska. Dzięki tej karcie uczelnia może ubiegać się o fundusze przeznaczone na dofinansowanie wyjazdów studentów i pracowników naukowo-dydaktycznych oraz realizacji projektów typu kurs intensywny, a także realizacji projektów wielostronnych i sieci akademickich „Erasmusa”¹⁸.

Studenci uczelni, które posiadają „Kartę Uczelni Erasmusa” mogą między innymi uczestniczyć w następujących programach¹⁹: „Erasmus”, „Erasmus Mundus”, „Młodzież w działaniu”, „Salto”, „Polsko-litewski fundusz wymiany młodzieży”, „Eurodesk”.

Jednym z ważniejszych celów programu „Erasmus” jest umożliwienie studentom lub doktorantom odbycia części studiów za granicą, a co za tym idzie – pogłębienia wiedzy i udoskonalenia umiejętności zawodowych, jak również poznania systemu kształcenia i metod nauczania w innym kraju, poszerzenia kompetencji językowych, poprawienia umiejętności podejmowania decyzji i rozwiązywania problemów²⁰. Student lub doktorant może studiować na uczelni zagranicznej minimalnie trzy miesiące, a maksymalnie dwanaście miesięcy. Najczęściej jednak korzysta z jednego semestru, który bywa przedłużony do dwóch semestrów. Zakwalifikowany na stypendium student/doktorant ma prawo ubiegać się o indywidualną organizację studiów na czas pobytu w uczelni partnerskiej. Natomiast studenci lub doktoranci, którzy rozpoczynają stypendium w semestrze zimowym, mają możliwość ubiegania się o przedłużenie stypendium na drugi semestr – letni, jeśli oczywiście przemawiają za tym uzasadnione względy naukowe i dydaktyczne. Jednak stypendium nie może być dłuższe niż jeden rok akademicki²¹. Inną możliwością są zagraniczne praktyki studenckie „Erasmus”²². Student

---

i pracownikami naukowymi oraz studentami. Starano się także jeszcze bardziej promować program „Erasmus” w Polsce (por. <http://upjp2.edu.pl/strona/doh2ngaba1> [dostęp: 2.04.2013]).

¹⁸ Por. <http://ec.europa.eu> (dostęp: 12.04.2013); <http://eacea.ec.europa.eu> (dostęp: 12.04.2013).

¹⁹ Regulamin funkcjonowania Programu „Uczenie się przez całe życie” (Lifelong Learning Programme Erasmus – LLP/Erasmus) na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie dla studentów/doktorantów (wyjazdy na część studiów): „§ 1. 1. Program LLP/Erasmus obejmuje tylko te ośrodki, z którymi Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie zawarł stosowne umowy dwustronne; 2. Odpowiedzialnym za program LLP/Erasmus w UPJPII jest Uczelniany Koordynator Programu powoływany przez Rektora; 3. Stypendium przyznawane w ramach programu LLP/Erasmus stanowi formę dofinansowania studiów zagranicznych zgodnie z zasadami określonymi w dokumencie *Lifelong Learning Programme 2007-2013, Guide for Applicants*. § 2. 1. Zakwalifikowanie studenta/doktoranta do wyjazdu na stypendium w ramach Programu LLP/Erasmus odbywa się w drodze rekrutacji; 2. Rekrutację przeprowadzają: a) Uczelniany Koordynator Programu LLP/Erasmus na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie; b) Komisja Rekrutacyjna, w skład której wchodzi: po jednym koordynatorze Programu z każdego Wydziału oraz przedstawiciel studentów wskazany przez Samorząd Studentów UPJPII; 3. O terminach prowadzenia procesu rekrutacji studenci UPJPII są informowani przez Uczelnianego Koordynatora Programu LLP/Erasmus. Informacja zostanie ogłoszona na stronie internetowej uczelni” (<http://upjp2.edu.pl/strona/efwj5semeb> [dostęp: 2.04.2013]).

²⁰ Por. <http://upjp2.edu.pl/strona/qsZR5xqtyd> (dostęp: 2.04.2013).

²¹ Por. <http://upjp2.edu.pl/strona/efwj5semeb> (dostęp: 2.04.2013).

²² Por. <http://upjp2.edu.pl/strona/q21lp4tzoy> (dostęp: 2.04.2013).

może wyjechać do zagranicznej instytucji nieakademickiej (np. przedsiębiorstwo/firma, placówka naukowo-badawcza, organizacja non-profit, muzeum, biblioteka, szpital, ośrodek Caritas, placówka oświatowa, organizacja kościelna, stowarzyszenia) znajdującej się w kraju, który uczestniczy w programie „Erasmus”. Jednak nie mogą to być instytucje Unii Europejskiej czy zarządzające programami Unii Europejskiej. Czas trwania praktyki wynosi od 3 do 12 miesięcy, ale winien zawierać się w trakcie tego samego roku akademickiego (jest to uzależnione od zgody macierzystego wydziału studenta)²³. Praktyka winna się łączyć z kierunkiem kształcenia studenta. Możliwe są praktyki o charakterze obowiązkowym, które stanowią element programu studiów lub nieobowiązkowym – wtedy praktyka jest wpisywana do suplementu do dyplomu jako dodatkowe osiągnięcie studenta²⁴.

Program „Erasmus Mundus”²⁵ powstał w celu podnoszenia jakości i atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego, m.in. poprzez współpracę z uczelniami z krajów spoza Unii Europejskiej. W ramach tego programu studenci mają możliwość uczenia się na studiach prowadzonych wspólnie przez międzynarodowe konsorcja. Wyjeżdżają też na krótkie okresy mobilności na każdym etapie studiów.

Następnym programem jest „Młodzież w działaniu”²⁶. Wspiera on edukację pozaformalną, czyli działania podejmowane przez młodych ludzi w czasie wolnym od nauki. W ramach programu młodzież ma możliwość przyjęcia grupy młodych ludzi z zagranicy lub pojechać do nich w ramach akcji „Młodzież dla Europy” lub „Współpraca z sąsiedzkimi krajami partnerskimi Unii Europejskiej”. Może również zrobić coś pożytecznego nie tylko dla siebie, ale także dla swojej miejscowości i jej mieszkańców przez krajowy lub międzynarodowy projekt w akcji „Inicjatywy młodzieżowe”. Młodzież może także zorganizować konferencję lub debatę w ramach akcji „Młodzież w demokracji” czy też przygotować seminarium z politykami i ekspertami w sprawach młodzieżowych (akcja „Spotkania młodzieży i osób odpowiedzialnych za politykę młodzieżową”), aby zachęcić młodych ludzi do bardziej aktywnego udziału w życiu obywatelskim. Młodzi ludzie mogą również wyjechać na wolontariat za granicę, aby zdobyć nowe kompetencje i umiejętności wpływające na rozwój osobisty i zawodowy (akcja „Wolontariat europejski”). Młodzież może też odbyć staż, wziąć udział w kursie szkoleniowym lub spotkaniu ewaluacyjnym, stworzyć struktury stałej współpracy między organizacjami (akcja „Szkolenie i Tworzenie Sieci”).

Z kolei centrum współpracy „Salto” z krajami Europy Wschodniej i Kaukazu („Salto EECA”) zajmuje się promocją edukacji pozaformalnej i programu „Młodzież w działaniu” na Wschodzie. Celem jest podnoszenie jakości międzynarodowych projektów młodzieżowych.

---

²³ Por. <http://upjp2.edu.pl/strona/vlejoydf2ql> (dostęp: 2.04.2013).

²⁴ Por. <http://upjp2.edu.pl/strona/ari5veuqk> (dostęp: 2.04.2013).

²⁵ Por. <http://www.erasmusmundus.org.pl> (dostęp: 12.04.2013).

²⁶ Por. <http://www.mlodziestwo.org.pl> (dostęp: 12.04.2013).

Należy także wskazać na „Polsko-litewski fundusz wymiany młodzieży”²⁷, który dofinansowuje wymianę młodzieży, szkolenia, seminaria i projekty wydawnicze oraz informacyjne i inicjatywy młodzieżowe. Główną rolą funduszu jest rozwijanie przyjaznych stosunków między Polską i Litwą. Uczniowie i studenci mogą tworzyć wspólnie z rówieśnikami z Litwy projekty młodzieżowe, a także brać udział w różnego typu wydarzeniach i szkoleniach.

Następnie program „Eurodesk”²⁸ to sieć działająca w 33 krajach europejskich. Należą do niej organizacje i instytucje pracujące z młodzieżą, zajmujące się informacją europejską. W „Eurodesku” działa ponad 1500 organizacji, w tym ponad 70 w Polsce.

***

Wykształcenie oraz kompetencje zawodowe należą do ważnych wyznaczników szans życiowych, dlatego edukacja jest rozumiana jako główny instrument zwiększania szans na rynku pracy oraz przeciwdziałania tzw. wykluczeniu społecznemu. Zmiany technologiczne i coraz większa złożoność życia społecznego przyczyniają się do wzmacniania relacji i zależności między edukacją a spójnością społeczną i zawodową²⁹. Stąd prawo do edukacji jest współcześnie rozumiane jako jedno z najważniejszych praw gwarantowanych przez państwo. Zwraca się dużą uwagę, aby edukacja nie była uzależniona od sytuacji społeczno-ekonomicznej i osobistej, lecz sprzyjała mobilności w ramach struktury społecznej, rodząc możliwości identyfikacji i rozwijania indywidualnych talentów, promowania osób szczególnie uzdolnionych, a także umiejscowienia ich na rynku pracy³⁰. Kontakt studentów z ich rówieśnikami w innych krajach Unii Europejskiej daje również duże możliwości przełamywania barier psychologicznych, społecznych, językowych, kulturowych i religijnych. Niewątpliwie niesie też ze sobą pewne zagrożenia, np. wyobcowania kulturowego lub osłabienia tożsamości religijnej, jednak wydaje się, iż przy dobrym przygotowaniu i formacji osobowej i religijnej studenci trzeciego i czwartego roku studiów jednolitych oraz

²⁷ Por. <http://www.plf.org.pl> (dostęp: 12.04.2013).

²⁸ Por. <http://www.eurodesk.org.pl> (dostęp: 12.04.2013).

²⁹ Por. *Wychowanie a wyzwania ponowoczesności*, red. E. Osewska, Warszawa 2011; *Wychowanie do wartości w świecie cyberkultury*, red. B. Bilicka, Toruń 2012; P. Duksa, *Strategie skuteczności szkolnego nauczania religii w Polsce. Studium pedagogicznoreligijne w wymiarze interdyscyplinarnym*, Olsztyn 2007; J. Vodičar, *Muss man die Globalisierung unterrichten?*, „Synthesis Philosophica” 2(2009), s. 281-295; E. Prijatelj, *Herausforderung der psychogeistigen Begleitung im Erwachsenenalter*, „Bulletin ET” 19(2008) 1, s. 108-123; S. Gerjolj, *Ideologie und Bildung*, Gießen 1997; N. Bravena, *Philosophizing with Children on National Tradition Related to Christmas*, w: *Symmetrical communication? Philosophy and Theology in Classrooms across Europe*, red. F. Kraft, H. Roose, G. Büttner, Loccum 2011, s. 61-74.

³⁰ Por. *Spółczesność w drodze do wiedzy. Raport o stanie edukacji 2010*, dz. cyt., s. 199-200.

doktoranci mogą stać się inicjatorami ewangelizacji i przełamywać anty-chrześcijańskie nastawienie, obecne zwłaszcza w niektórych krajach Europy Zachodniej. Współczesne programy edukacyjne, w tym program „Erasmus”, są niewątpliwie szansą rozwojową dla wielu młodych Polaków, jednak stawiają one przed społecznością akademicką w Polsce wymóg zaangażowania w prawidłową formację studentów.

ACTUAL OPPORTUNITIES FOR EDUCATION
OF POLISH STUDENTS ABROAD
IN THE CONTEXT OF THE 25TH ANNIVERSARY OF THE ESTABLISHMENT
OF “ERASMUS”

Summary

“Erasmus”, named after a Dutch humanist and theologian, Erasmus of Rotterdam, is the European Commission’s programme for Higher Education (students, teachers and institutions). It was introduced with the aim of increasing student mobility within the European Community, subsequently including the European Economic Area countries, Switzerland and the Candidate Countries. Erasmus has been one of the four sectoral programmes supported under the EU Lifelong Learning Programme until the end of 2013. The author of this article in relation to the 25th anniversary of the establishment of the “Erasmus” program describes the current educational opportunities of Polish students. Firstly, he presents the selected challenges and opportunities of cultural and educational uniting Europe. Then, the statistical outline of youth in Poland in the context of the European Union and the display of the educational offers within the framework of European programs is shown.

Keywords:

“Erasmus” programme, international education, Polish students